

Christus Medicus

„Zij die gezond zijn, hebben de dokter niet nodig, maar zij die ziek zijn. Ik ben niet gekomen om te roepen rechtvaardigen, maar zondaren tot bekering” (Lukas 5:31-32). De Vroege Kerk, die Christus vaak als arts aanduidde, knoopte bij deze woorden van Jezus aan. De manier waarop Griekstalige kerkvaders spraken over Christus als arts komt ter sprake in de jongste aflevering van het *Zeitschrift für Antikes Christentum* (jaargang 17, aflevering 2, 2013). Michael Dörnemann, die verbonden is aan het rooms-katholieke bisdom Essen, schreef een artikel over Griekse schrijvers uit de tweede tot de vierde eeuw.

In lijn met Lukas 5 typeren verschillende Griekse kerkvaders de mens als ziek door zonde, waartegen boetvaardigheid een geneesmiddel is. Tegelijk werken zij op diverse manieren het beeld uit van Christus als „onze grote Arts”, zoals Eusebius Hem noemt. In de derde eeuw ziet Origenes bijvoorbeeld de arts Christus bezig in de kerk die Zijn hospitaal is: „Kom nu tot Jezus, de hemelse arts, kom binnen in deze plaats van genezing, Zijn kerk, en zie daar een menigte van zieken liggen.” Hoe geneest Christus? Origenes zegt: door Zijn woorden. Die woorden moeten de zieken in de kerk innemen als een medicijn.

In de vierde eeuw bouwen de zogenoemde Cappadocische vaders, Basilius, Gregorius van Nyssa en Gregorius van Nazianze, voort op Origenes. Zij gaan ook de doop, de boetvaardigheid en het avondmaal als medicijnen typeren. Basilius en Gregorius van Nyssa waren bovendien van mening dat de kerk ook aan lichamelijke ziekte aandacht moest geven. Zij drongen aan op kerkelijke ziekenzorg en de oprichting van hospitalen.

Ook Augustinus heeft geregeld gesproken over Christus als heelmeester. Het historische onderzoek heeft daar al vrij uitvoerig aandacht aan besteed. In de genoemde aflevering van het *Zeitschrift für Antikes Christentum* analyseert Dorothea Weber, hoogleraar aan de universiteit van Salzburg, opnieuw hoe Augustinus de beeldspraak gebruikte. Zij geeft er illustratieve citaten bij, bijvoorbeeld uit preek 175. Zelfs Saulus van Tarsen is tot bekering gekomen (1 Timotheüs 1:16), dus de mensen mogen wel zeggen: „Als Paulus genezen werd, waarom ben ik dan hopeloos? Als een zo hopeloze zieke door een zo grote arts genezen kon worden, waarom zou ik dan mijn wonden niet in die handen leggen, waarom zou ik mij niet haasten naar die handen?”

Weber bestudeert het thema vanuit een nieuwe invalshoek: de vraag hoe Augustinus over „arts-assistenten” spreekt. Hiëronymus en Origenes hadden namelijk over

Christus gesproken als „de hoogste arts”, en tegelijk hadden zij ook anderen „artsen” genoemd, zoals Mozes, de profeten en andere heiligen. De vraag kan rijzen of misschien ook Augustinus gesproken heeft over de assistenten van de arts. Het blijkt dat de kerkvader het inderdaad weleens over de slaven van de arts heeft. Maar vaak is het niet. Augustinus benadrukt dat de kerkelijke ambtsdragers, die „vele geneesmiddelen van de Heilige Schriften” op de wonden van het kerkvolk mogen aanbrengen, zelf ook genezing nodig hebben. „De priesters”, constateert Weber, „zijn in dezelfde situatie als de gemeente.” De gemeente moet hen soms helpen om van hun eigen zonden te genezen.

De Cappadocische vaders zagen onder meer het sacrament van de doop als een geneesmiddel voor geestelijke ziekten. Aan wie moest de doop dan bediend worden, en wanneer? Rond het einde van de tweede eeuw schreef Tertullianus dat het prudent is om de doop „uit te stellen en niet te haasten.” Die uitspraak is zestiende-eeuwse wederdopers en zeventiende-eeuwse baptisten niet ontgaan. Dat laat Brian C. Brewer van Baylor University zien in het *Harvard Theological Journal* (jaargang 106, aflevering 3, 2013).

Opvattingen van kerkvaders waren op zichzelf voor wederdopers geen doorslaggevende autoriteit. Maar uitspraken van Tertullianus over de doop zijn desondanks terug te vinden bij hun belangrijke voorvaders: Conrad Grebel, Balthasar Hubmaier en Menno Simons. Tertullianus had onder meer gezegd: „Christenen worden gemaakt, niet geboren.”

Brewer erkent dat de overeenkomst tussen Tertullianus en doperse traditie beperkt is. Tertullianus „betwijfelde de geldigheid van de kinderdoop niet, maar louter de wijsheid van de praktijk ervan.” Volgens Tertullianus was kinderdoop riskant: als het gedoopte kind later nooit tot geloof zou komen, zouden zowel het kind als de ouders die de doopgelofte hadden afgelegd Gods straf verdienen. En zuigelingen hadden nog niet daadwerkelijk gezondigd. Zij zouden de afwassing van de zonden later in het leven nog nodig krijgen. Volgens Tertullianus was het daarom veiliger om met de doop te wachten. Anabaptisten en baptisten waren radicaler in hun afwijzing van de kinderdoop. Maar Tertullianus bepleitte een doop van gelovigen en dus was hij voor hen interessant genoeg om te citeren.

Aza Goudriaan is universitair docent aan de faculteit der godgeleerdheid van de Vrije Universiteit Amsterdam. Reageren? focus@refdag.nl

nieuwe stelling

Iran is niet van plan een atoombom te maken en wil inspecteurs toegang geven tot nucleaire installaties. In ruil daarvoor moeten de economische sancties tegen het land worden opgeheven.

De gematigde opstelling ten spijt moet Iran zijn nucleaire programma onverwijd beëindigen.

- Eens.
- Oneens.

>>Stem nu op rd.nl

Durf grotere

Nederland moet onvermijdelijke economische en politieke keuzes durven maken, stellen **drs. Arthur van Riel** en **dr. Adriaan Schout**.

Het lijkt wel of er een economische lente aankomt. De Troonrede was licht optimistisch van toon en ook de Europese economie lijkt uit het dal te kruipen. Maar vergis u niet: een afvallende krimp is nog geen groei. In het persbericht van Eurostat van augustus waarin voor het eerst iets doorklonk van herstel, stond ook dat de cijfers van jaar op jaar nog altijd negatief zijn. En economische discussies in de Kamer beperken zich inmiddels tot de vraag of er nu een miljard meer of minder bezuinigd moet worden. Alsof daarmee voldoende daadkracht is getoond.

De positieve berichten kunnen niet verhullen dat er nog veel structurele problemen zijn op te lossen. De gemiddelde werkloosheid in de EU bedraagt 12 procent. Vijf eurolanden zitten in bail-out-programma's, controles op kapitaalverkeer beperken de inwisselbaarheid van Cypriotische euro's, het vertrouwen in de Europese en nationale instellingen is gedaald, enzovoorts. De groeiverwachtingen op langere termijn stemmen ook niet tot vreugde. Kortom, de Economische en Monetaire Unie (EMU) blijft het struikelblok in de crisis. Schijnbaar wil men dat niet inzien.

Drie lijnen
Nederland hoopt langs drie lijnen

te ontsnappen aan de Europese zwaktes. Ten eerste zet ons land in op strikte regels om Europese beleidscoördinatie af te dwingen. Een decennium aan coördinatie heeft echter nog niet bijgedragen tot convergentie. Economische kernvariabelen zijn steeds verder uit elkaar gegroeid. Arbeidskosten per product liggen in Duitsland bijvoorbeeld gemiddeld een kwart lager dan in Zuid-Europa.

Ten tweede vertrouwen we erop dat bezuinigingen op korte termijn en structurele hervormingen voor de lange termijn leiden tot groei en houdbare schulden. Maar de ervaring met het IMF laat zien dat deze hoop ijdel is. Het duurt decennia om hoge publieke schulden terug te dringen via bezuinigingen. Investeerders blijven weg zolang budgettaire donderwolven boven de markt blijven hangen. Aanhoudende onduidelijkheid over schuldenbergen houden markten wantrouwig en consumenten afhoudend.

De bankenunie, de derde Nederlandse ontsnappingslijn, moet ervoor zorgen dat overheden en banken kunnen vallen zonder elkaar mee te sleuren. De financiële wereld moet zelf risico's afdekken en onafhankelijk toezicht moet nieuwe gevaren voorkomen. Maar een dergelijke notie van toezicht loopt achter op de werkelijkheid. De grip op financiële markten is beperkt. Grote financiële bedreigingen blijven politieke problemen. Een bankenunie is geen tovermiddel.

Struisvogelpolitiek
De drie lijnen waar Nederland

opgemerkt

Bijbelvertaling (V)

De bezorgdheid die er binnen de Gereformeerde Gemeenten leeft over de Herziene Statenvertaling (RD 21-9) kan ik me goed voorstellen. Maar ook de oproep richting de GBS om de Statenvertaling aan te passen baart mij zorgen.

We hebben het steeds over de verstaanbaarheid van de Bijbel door de jeugd. Maar zou een aanpassing de oplossing zijn van dit vraagstuk? Zoeken we de oorzaak van het niet-verstaan van Gods Woord niet op de verkeerde plaats? Zouden we die niet in het afwijken van de wegen des Heeren ons uit Zijn Woord geleerd heeft, hetgeen voorheen duister was?

Wat is onze taal verarmd door de geest van vrijheid, gelijkheid en broederschap. Respect in het aanspreken van de ouderen en die over ons gesteld zijn, is schier verdwenen. Het woord "u" in meervoud kent men niet meer, dat is dan "jullie" geworden. En zou dan de SV aan zulke vervlakking aangepast moeten worden? We vrezen daarvoor. Bovendien zou een aan-

passing alleen maar weer kunnen worden tot splijtzwam. We wensen de GBS wijsheid van Boven om hierin met grote voorzichtigheid te overwegen wat te doen staat.

Ten slotte willen we nog opmerken dat het "verstaan" van Gods Woord alleen maar te verkrijgen is in de weg van gebed en smeking aan de troon van Gods genade. We eindigen met 1 Korinthe 2:14: „Maar de natuurlijke mens begrijpt niet de dingen die des Geestes Gods zijn; want zij zijn hem dwaasheid, en hij kan ze niet verstaan, omdat zij geestelijk onderscheiden worden.” Laten we er onze vingers niet aan branden die heilige taal te veranderen.

J. Pronk
Willem de Zwijgerstraat 142
3341 EN Hendrik-Ido-Ambacht

Welvaart
Gezien de reacties op de Troonrede is het overgrote deel (80 procent) van de Nederlanders ontevreden over de koers die het kabinet-Rutte II vaart. We wensen de welvaart van voor de crisis terug, en daar moet de regering

beslissingen te nemen rond Europa

„Discussies in de Kamer hebben veel weg van struisvogelpolitiek.” beeld ANP

dat via de ECB maar dat is onvoldoende, ondoorzichtig en ondemocratisch.

Ten derde is de scheidsrechterrol van de Europese Commissie in de huidige vorm onwenselijk. Permanente onderhandelingen met lidstaten over Europees beleid zijn onverenigbaar met effectief toezicht. Lidstaten moeten in eerste instantie zelf toezien op centrale regels. De afspraak uit het Verdrag van Maastricht dat eurolanden elkaar niet financieel mogen bijstaan was naïef maar nodig zolang lidstaten zelf geen onafhankelijke controlesystemen hebben. Het toezicht moet dus herijkt worden. In de aanloop naar de keuze van een opvolger voor Barroso in 2014 durft echter niemand het functioneren van de Commissie te agenderen.

Dit zijn eerste stappen om terug te komen tot duidelijkheid, groei en stabilisatie. De uitvoering vraagt om een omslag in de Europese verhoudingen. Publieke sectoren moeten schokken kunnen opvangen, maar risico's horen bij marktpartijen te blijven. Huidige discussies in de Kamer hierover hebben veel weg van struisvogelpolitiek. Maar hopen op een echte economische lente is zinloos zonder een verdergaande agenda om de problemen in de EMU op te pakken. De contouren van dit eerlijke verhaal zijn helder.

op vertrouwt zijn, kortom, niet afdoende. De EMU blijft instabiel en kost welvaart in plaats van die op te leveren. Intussen stevenen we af op een "Ever Closer Union", waarbij we steeds meer soevereiniteit overdragen aan Brussel.

Het is hoog tijd dat we de achterliggende problemen aanpakken. Dat kan ten eerste door de les uit vorige crises te trekken dat eenzijdige bezuinigingen niet werken. Het macrobeleid in de EU moet gebaseerd zijn op tweezijdige aan-

passing – het kernpunt van John Maynard Keynes in zijn beroemde "The Economic Consequences of the Peace" uit 1919. Nederland en alle andere eurolanden moeten accepteren dat er financiële mechanismes nodig zijn voor het

opvangen van schokken en dat landen met handelsoverschotten moeten spenderen omwille van de economie van de EMU.

Ten tweede zijn publieke en private schuldsaneringen nodig; hoe sneller hoe beter. Nu gebeurt

.....
De auteurs zijn respectievelijk werkzaam bij de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid en Instituut Clingendael. Zij schrijven dit artikel op persoonlijke titel.

voor zorgen. Liefst zo vlug mogelijk. Dat Nederlanders massaal aan het mopperen slaan, laat zien dat ze in de kern van hun bestaan zijn getroffen. Die kern is blijkbaar hun materiële positie: geld en goed. Slecht weinigen lijken bezorgd te zijn over geestelijke zaken. Halen-hebben-houden is dan de levensoriëntatie.

Als ik me niet vergis geldt dit ook voor veel RD-lezers, terwijl zij beter zouden moeten weten. Denk aan de Bijbeltekst „Zoekt eerst het Koninkrijk van God en Zijn gerechtigheid en alle andere dingen zullen u worden toegeworpen.” Met onze daden zeggen we helaas het omgekeerde: „Zoek eerst al de andere dingen en het Koninkrijk moet je toegeworpen worden.”

Zo varen we een verkeerde koers en zijn we met ons voorbeeld slechte raadgevers voor allen met wie we samenleven. Laten we in plaats van mopperen gaan zingen van onze Koning, die van Israëls God gegeven is. Een geestelijke levensoriëntatie helpt om te relativeren en alles in andere proporties te zien. Het geeft een vrede die alle verstand (van economische

inzichten) te boven gaat.

Dr. C. P. Polderman
Wachtoren 22
4336 KL Middelburg

Prostitutie

De artikelen over prostitutie in RD 19-9 en 20-9 bevestigen de boodschap van een documentaire die ik onlangs zag, gemaakt door de Franse christen Philippe Decourroux. De titel is "Le Nouvel Esclavage", de nieuwe slavernij. Hij vertelt het verhaal van jonge meisjes uit Moldavië, veelal wees, die spoorloos verdwijnen en via mensenhandelaars in West-Europa in een netwerk van pornografie en prostitutie belanden. Ze worden onder druk gezet met geweld en met bedreigingen dat hun familie eronder zal lijden als ze ontsnappen. Sommige meisjes worden gedwongen een verbond te sluiten om niet uit het netwerk te stappen, waarbij ze een merkteken op het lichaam krijgen. Deze occulte gebondenheid ontnaemt hun alle kracht om ook maar aan een poging tot ontsnappen te denken. Het is nodig dat de ontstellende

werkelijkheid van deze documentaire breder bekend wordt. Opdat de onvruchtbare werken van de duisternis ontmaskerd worden en christenen worden aangemoedigd hier de strijd mee aan te gaan.

Ook spreekt Decourroux de verslaafde mannen toe: pornografie en prostitutie voeden de gedachte dat vrouwen graag een lustobject willen zijn. Dit is een grote leugen. Deze vrouwen hadden graag echtgenote en moeder willen zijn.

Corieke Keereweer
Van de Wateringelaan 213
2274 CG Voorburg

Orgelgebruik

Een mooie toespraak van mr. J. P. H. Donner, weergegeven in RD 20-9. Hij pleit voor een breder gebruik van het orgel in de samenleving, want onbekend maakt onbemind. Ik wil daarvoor graag een suggestie doen. Veel mensen bezoeken opengestelde kerken. Ik hoor vaak dat ze het jammer vinden dat het orgel daarbij meestal zwijgt. Dit terwijl velen trappelend van ongeduld klaarstaan om

het te bespelen, maar dat niet mogen (of soms tegen hoge betaling). Jammer, want in die orgels is vaak heel veel gemeenschapsgeld gestoken. Natuurlijk, niet zomaar iedereen op de orgelbank. Verstrek daarom aan alle Nederlanders die aan het conservatorium afgestudeerd zijn met orgel als hoofdvak, een Nationaal Orgelpaspoort. Zij zouden daarmee de orgels vrij kunnen bespelen van de kerken die zich aansluiten bij dit initiatief. Ik ben ervan overtuigd dat dan het orgel door heel veel mensen veel vaker gehoord zal worden en dat ze ervan zullen genieten.

De bekende Stichting tot Behoud van het Nederlandse Orgel zou dit goed kunnen organiseren. Ze heeft daarvoor de kennis, de connecties en het gezag. Wie gaat de uitdaging aan? Ik meen vrijuit te kunnen spreken omdat ik helaas zelf niet gekwalificeerd ben om voor een Orgelpaspoort in aanmerking te komen. Zelfs niet na een inspeelcursus...

J. Kettelarij
Meerkoet 4
8071 TW Nunspeet

.....
De aanbevolen lengte van een opiniebijdrage bedraagt 750 woorden. De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden opiniebijdragen (zonder overleg) te redigeren en/of in te korten, of zonder opgave van redenen te weigeren. Coördinatie: Albert Groothedde en Willem van Klinken
E-mailadres: opinie@refdag.nl
In de rubriek Opgemerkt kunnen abonnees reageren op de redactionele inhoud van het RD. Uitzonderingen zijn: andere brieven in Opgemerkt, de rubriek "Kerkelijke pers/ZoGezegt", meditatieve bijdragen en recensies. Inzendingen (maximaal 300 woorden) moeten voorzien zijn van naam en adres van de schrijver. De redactie behoudt zich het recht van bekorting of weigering voor.
E-mailadres: hoofdredactie@refdag.nl
Het inzenden van een brief of opiniebijdrage houdt in dat de schrijver aan het Reformatorisch Dagblad toestemming geeft tot het vastleggen, vervoelvoudigen en verspreiden daarvan in gedrukte, elektronische of andere vorm, zoals cd-rom, databank, internet of geluidsdragers.